

Osmanlı Islahatları — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 10 soru

Osmanlı yönetimi, Kırım Savaşı sonrasında Avrupa devletlerinin desteğini kaybetmemek ve barış görüşmelerinde elini güçlendirmek için reform düzenlemelerini hızlandırdı. Aynı dönemde yayımlanan ferman, yalnızca iç düzeni değil, dış diplomatik dengeleri de gözetken bir çizgi taşıyordu.

1. Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Islahat Fermanı'nın dış politikada diplomatik destek sağlama amacıyla da ilişkilendirildiği
- B) Tanzimat Fermanı'nın doğrudan savaş ilanı niteliği taşıdığı
- C) Islahat Fermanı'nın yalnızca askerî teşkilatı düzenlediği
- D) Tanzimat Fermanı'nın Paris Antlaşması'ndan sonra yayımlandığı
- E) Islahat Fermanı'nın saltanatın kaldırılması sürecini başlattığı

Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti, Avrupa devletleri karşısında diplomatik konumunu güçlendirmek için hukukî ve idarî alanlarda düzenlemelere yöneldi. Bu yöneliş, reformların dış baskı ve beklentilerle bağlantısını da ortaya koydu.

2. Bu gelişme aşağıdakilerden hangisine daha çok zemin hazırlamıştır?

- A) Islahat Fermanı'nın yayımlanmasına
- B) Saltanatın kaldırılmasına
- C) TBMM'nin açılmasına
- D) Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasına
- E) Cumhuriyetin ilanına

Kırım Savaşı'nın ardından Osmanlı yönetimi, Avrupa devletlerinin diplomatik baskısını da gözeterek gayrimüslim tebaanın hukukî durumunu düzenleyen yeni bir metin hazırladı. Metnin yayımlanması, özellikle barış görüşmelerinde devletin uluslararası alanda elini güçlendirme arayışıyla ilişkilendirildi.

3. I. Islahat Fermanı'nın 1856 yılında yayımlanması II. Tanzimat Fermanı'nın 1839 yılında ilan edilmesi III. Islahat Fermanı'nın Paris Antlaşması'nda kazanım elde etme amacıyla ilişkilendirilmesi Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı'nın Avrupa devletleri karşısında diplomatik konumunu güçlendirme çabasıyla doğrudan bağlantılıdır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Bir Osmanlı gazetesinde yayımlanan yorumda, devletin yeni düzenlemelerle din farkı gözetmeden bütün tebaanın haklarını korumayı amaçladığı; bu nedenle de Avrupa kamuoyunda olumlu bir izlenim oluşturmak istediği belirtilmiştir. Haberin devamında, söz konusu düzenlemenin 1856 yılında yürürlüğe girdiği vurgulanmıştır.

4. Bu habere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Islahat Fermanı'nın eşitlik ve dış baskıyı dengeleme amacı taşıdığına
- B) Tanzimat Fermanı'nın askerî seferleri düzenlemek için çıkarıldığına
- C) Islahat Fermanı'nın yalnızca mali vergileri yeniden belirlediğine
- D) Tanzimat Fermanı'nın 1856 yılında yayımlandığına
- E) Islahat Fermanı'nın TBMM döneminde ilan edildiğine

"Bu hatt-ı hümayun, Kırım Savaşı'nın ateşkesinden yalnızca 18 gün sonra Bâb-ı Âli tarafından ilân edilmiş; başta gayrimüslimlerin can, ırz ve mal güvencesi olmak üzere cizye ve askerlik yükümlülüğü gibi meseleleri yeniden düzenleyerek tebaa arasındaki eşitsizlikleri gidermeyi amaçlamıştır."

5. Yalnızca bu alıntıya dayanılarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Söz konusu fermanla yalnızca Müslüman tebaanın hak ve hürriyetleri düzenlenmiştir.
- B) Ferman, uluslararası bir barış antlaşmasının imzalanmasından önce ilan edilmiştir.
- C) Ferman, Tanzimat Fermanı'nın açtığı düzenleme sürecinin dışında ve ondan bağımsız olarak ortaya çıkmıştır.
- D) Fermanın ilanı ile birlikte cizye uygulaması kalıcı olarak kaldırılmış ve tüm tebaa eşit askerlik yükümlülüğüne tabi tutulmuştur.
- E) Ferman, Sultan Abdülaziz döneminde padişah iradesiyle doğrudan yayımlanmıştır.

6. 18 Şubat 1856 tarihli, Tanzimat sonrasında özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan ve "hatt-ı hümayun" niteliği taşıyan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) Islahat Fermanı
- C) Sened-i İttifak
- D) Kanun-ı Esasi
- E) Gülhane Hatt-ı Hümayunu

7. Islahat Fermanı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 18 Şubat 1856 tarihinde ilan edilmiştir.
- B) Bâb-ı Âli tarafından ilan edilmiştir.
- C) Sultan Abdülmecid döneminde yayımlanmıştır.
- D) Kırım Savaşı ateşkesinden 18 gün sonra ilan edilmiştir.
- E) 3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilmiştir.

Bir araştırmacı, 18 Şubat 1856 tarihli bir metnin hem Bâb-ı Âli tarafından ilan edildiğini hem de Tanzimat sonrasında özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıdığını belirtmektedir. Aynı araştırmacı, bu metnin Kırım Savaşı ateşkesinden 18 gün sonra yayımlandığını da eklemektedir.

8. Buna göre bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** Osmanlı Devleti'nde bütün ıslahat hareketleri yalnızca gayrimüslimlere yöneliktir.
- B)** Söz konusu metin, Tanzimat Fermanı ile aynı tarihte ilan edilmiştir.
- C)** Anlatılan metin, Islahat Fermanı'nın ayırt edici özelliklerini birlikte taşımaktadır.
- D)** Bu metnin yayımlanmasıyla Osmanlı Devleti'ndeki bütün hukukî sorunlar sona ermiştir.
- E)** Metnin ilanı, Sultan Abdülmecid döneminden daha sonraki bir devre aittir.

"1839'da okunan fermanla başlayan süreç, 1856 tarihli belgeyle yeni bir aşamaya taşındı. Özellikle gayrimüslim tebaanın konumu bu ikinci metinde ayrntı kazandı."

9. Bu sözlere bakılarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A)** İkinci metin, birincinin devamı niteliğinde görülmektedir
- B)** İlk metin, ikinci metinden sonra yayımlanmıştır
- C)** Her iki metin de 1798-1801 yılları arasındaki bir askerî seferle ilgilidir
- D)** İkinci metin, 1791 tarihli bir barış antlaşmasıdır
- E)** Birinci metin, 18 Şubat 1856 tarihinde düzenlenmiştir

1839'da ilan edilen Gülhane Hatt-ı Şerif-i, padişah Abdülmecid devrinde okunmuş; 1856'da yayımlanan başka bir hatt-ı hümayun ise özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanımıştır.

10. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** Osmanlı Devleti'nde aynı yüzyılda iki farklı ıslahat belgesi ilan edilmiştir.
- B)** 1839 tarihli belge, gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan metindir.
- C)** 1856 tarihli belge, Tanzimat Dönemi'ni başlatan metindir.
- D)** İki belge de imparatorlukta parlamenter yönetime geçişi sağlamıştır.
- E)** Her iki belge de XIX. yüzyılın ilk yarısında yayımlanmıştır.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. C

4. A

5. B

6. B

7. E

8. C

9. A

10. A

Çözümler

1. Parçada, reform düzenlemesinin Kırım Savaşı sonrasındaki barış görüşmeleriyle ve Avrupa desteğini koruma hedefiyle ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Bu, Islahat Fermanı'nın dış politikada diplomatik destek elde etme amacıyla da bağlantılı olduğunu gösterir. B seçeneği yanlıştır; ferman savaş ilanı değildir. D ve E de kronolojik ve içerik bakımından parçayla uyuşmaz.
2. Parçada Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı'nın Avrupa karşısında konumunu güçlendirmek için reformlara yöneldiği belirtilmektedir. Bu durum, Islahat Fermanı'nın yayımlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Saltanatın kaldırılması, TBMM'nin açılması, Lozan ve Cumhuriyet ise çok daha sonraki dönemlere aittir ve parçadaki süreçle doğrudan bağlantılı değildir. Bu yüzden doğru cevap A'dır.
3. Metinde Kırım Savaşı sonrasında yayımlanan Islahat Fermanı'nın, Paris Antlaşması'nda kazanım elde etme hedefiyle ilişkilendirildiği açıkça verilmektedir; bu nedenle III doğrudur. I de aynı fermanın 1856 yılında yayımlanmasını ifade ettiğinden aynı tarihsel olguya dayanır. II ise Tanzimat Fermanı'nı anlatır; bu kaynakta diplomatik amaçla doğrudan ilişkilendirilen belge Islahat Fermanı'dır, Tanzimat Fermanı değil. Bu yüzden doğru kombinasyon I ve III'tür.
4. Haberde din farkı gözetmeden bütün tebaanın haklarını koruma ve Avrupa kamuoyunda olumlu izlenim oluşturma amacı birlikte verilmektedir. Bu, Islahat Fermanı'nın eşitlikçi bir düzenleme olduğu ve dış baskıyı dengeleme amacı taşıdığı sonucunu destekler. B yanlıştır; metin Tanzimat Fermanı'ndan değil Islahat Fermanı'ndan söz eder. C, D ve E ise hem içerik hem tarih bakımından metinle bağdaşmaz.
5. Alıntıda fermanın 'Kırım Savaşı ateşkesinden 18 gün sonra' ilan edildiği belirtilmektedir. Paris Barış Antlaşması 30 Mart 1856'da imzalanmış; Islahat Fermanı ise 18 Şubat 1856'da, yani antlaşmadan önce yayımlanmıştır. Bu nedenle B şıkkı doğrudur. A şıkkı yanlıştır; alıntı açıkça gayrimüslimlerin haklarından söz etmektedir. C şıkkı metinle çelişir; ferman Tanzimat süreciyle organik bağlantılıdır. D şıkkı metinden çıkarılamaz; cizye ve askerlik meselelerinin 'yeniden düzenlendiği' belirtilmektedir, 'kalıcı olarak kaldırıldığı' bilgisi metinde yoktur ve bu aşırı-genelleme tuzağıdır. E şıkkı yanlıştır; alıntı fermanın 'Bâb-ı Âli tarafından ilân edildiğini' belirtmekte ve ilgili dönem Sultan Abdülmecid dönemidir, Abdülaziz değil.
6. Doğru cevap Islahat Fermanı'dır; çünkü 18 Şubat 1856 tarihli olup Tanzimat sonrasında özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan hatt-ı hümayun olarak tanımlanır. En güçlü çeldirici Tanzimat Fermanı veya onun diğer adı olan Gülhane Hatt-ı Hümayunu'dur; ancak o belge 3 Kasım 1839 tarihli, 1856 değildir.
7. Doğru cevap E seçeneğidir; çünkü 3 Kasım 1839 tarihi Tanzimat Fermanı'na aittir, Islahat Fermanı'na değil. Diğer seçeneklerin tamamı Islahat Fermanı için kaynaklarda verilen doğru bilgilerdir. En güçlü çeldirici A'dır; çünkü tarih bilgisi gerektirir, ancak Islahat Fermanı'nın doğru tarihi gerçekten 18 Şubat 1856'dır.
8. Doğru cevap C seçeneğidir; çünkü verilen üç somut ipucu birlikte değerlendirildiğinde metnin Islahat Fermanı olduğu anlaşılır. Bu nedenle metnin, Islahat Fermanı'nın ayırt edici özelliklerini taşıdığı sonucuna ulaşılır. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü Tanzimat Fermanı da bir ıslahat belgesidir, ancak onun tarihi 3 Kasım 1839'dur ve sorudaki 18 Şubat 1856 bilgisiyle bağdaşmaz.
9. Alıntıda 1839'da başlayan sürecin 1856 tarihli belgeyle yeni bir aşamaya taşındığı belirtilmektedir; bu, ikinci metnin birincinin devamı niteliğinde olduğunu gösterir. En güçlü çeldirici B'dir; 1839 tarihli Tanzimat Fermanı, 1856 tarihli Islahat Fermanı'ndan önce gelmiştir.

10. Doğru cevap A'dır. Paragrafta 1839 tarihli Gülhane Hatt-ı Şerif-i ile 1856 tarihli Islahat Fermanı'na yer verilmiş, böylece aynı yüzyılda iki ayrı ıslahat belgesinin ilan edildiği anlaşılmaktadır. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan metin 1856 tarihli Islahat Fermanı'dır, 1839 tarihli Tanzimat Fermanı değildir.